Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Guadalupe Mendibe Goikoetxea Ama Guada

Ea, Bizkaia
(1925-2015)

Aurkibidea

Biografia

1925eko irailaren 4an jaio zen Ean, Bedaru auzoko Olabarri baserrian, baina 6 urte zituela, familiarekin Eara joan zen bizitzera. Eskola asko gustatzen zitzaion arren, 10 urterekin goizetan eskolara eta arratsaldetan udatiar aberats batzuen seme-alabak jagoten ibili behar izan zuen. Bost neba-arrebatatik bera izan zen alaba bakarra. Aita gaixorik egon zen urte askoan Guadak etxeko martxa zeraman bitartean, amak, ostera, etxetik kanpo lan egin behar izan zuen etxeetara ura eraman eta etxeko produktuak Lekeition saltzen. Eako marinel batekin ezkondu zen 26 urte zituela eta zazpi seme-alaba izan zituen. Familia guztia batu eta Bilbora joan zen bizitzera 45 urterekin eta handik hamar urtera, seme-alabak lan-munduan ondo kokatuak zeudela, Eara bueltatu zen.

Zintak

EAA-002

- **Proiektua**: Eako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gonzalez, Andere - Gonzalo, Iñaki
- **Data**: 2012-07-10
- **Iraupena**: 79 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Gonzalez, Andere

Pasarteak

1. Aita eta amaren arteko eginkizunen aldaketa

- **Erref**: EAA-002/006
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:02:52. **Bukatu**: 00:04:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Aita gaixorik zegoenez (asma), ama astoaren laguntzarekin, Lekeitiora joaten zen etxeko produktuak (arrautzak, untxiak..) saltzera eta horren ordez, olioa, azukrea... etxean behar zirenak ekartzen zituen. Honez gain, amak, pegar baten laguntzarekin, edateko ura banatzen zuen etxeetatik eta horren truke, etxerako elikagaiak eta produktuak ematen zizkioten. Bien bitartean, aitak umeak eskolara joateko prestatu, jantzi... eta etxea atondu egiten zuen.

Transkripzioa
Basarridxen, ba, aitte makalik, ze asmatiko zan. Ta amak, ba, eitten eban Lekittora osterie saltzen etxeko biberak. Eukitten eban madarixek eta. Bedarutik, ba, orduen astukin juten zien. Astuekin juan ta saltzen eban plazakue ta bueltan ekarten eban, ba, etxien biher dan gauzie. Nire ama moduen, nik neurie diñot, baiña auzoko guztidxek batzen zien. Ta bueltan ekarten eben, ba, olixue, azukrie... etxien biher dan gauzie. Ta eurek salduten eben, ba, arrautzak, konejuek eta halako biharrak. Ta gero, ba, gure ama Ien (Ean)... aittek eitten [doskun] kargu gehidxau. Aittek eskolarako umiek listau ta, eskolarako, ba... Ama biharrien ibiltten zan. Urek ekarten ebezan etxietara. Kantarue, antxiñako pedar horrek. Neuk be ekarten neban berak ezin dabenien; laguntzen notson. Baiña... Klaro, hamen urik ez zan egon edatekorik. Hantxe plazan egon da —ta pena haundidxe emon dost entera nitzenien, ta ikusi ein dot— itturri bet politte, han Txangurruen atzien ta kendu ein dabe. Ta haixe bakarrik zan hemen edateko ure. Bai. Ta handixik ure eruten eban amak, ba, etxietara, edatekue. Ostantzien errekako ure egoten zan hamen. Ta umiek eskolara ta ama biharrien ta aittek eitten eban etxeko bueltie. Ta... Medikuaz ta beti tratamentuen.

2. Goizean eskolara eta arratsaldean lanera

- **Erref**: EAA-002/007
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:04:35. **Bukatu**: 00:07:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Etxe Haundira etorri ziren familia bateko 4 seme-alabak jagoten hasi zen 10 urte zituela. Goizetan eskolara eta arratsaldeetan umeak zaintzen zituen. Batzuetan, amak laguntza behar zuenean, etxeetatik edateko ura banatzen zuen.

3. Lixiba egiteko xaboia eta eukalipto orriak

- **Erref**: EAA-002/009
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:07:45. **Bukatu**: 00:09:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Garbitasunerako errekako ura erabiltzen zuten, baina edateko eta sukaldatzeko iturrikoa. Lixiba egiteko, arropa xaboitu egiten zuten eta eguzkitan jarri. Eukalipto orriak botatzen zituzten arropak usain gozoa eduki zezan.

4. Kantina buruan zutela ekartzen zuten ura etxera

- **Erref**: EAA-002/011
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:10:04. **Bukatu**: 00:10:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Ura etxera ekartzeko, kantina ("kantarue") jartzen zuten buruan. Kantina jartzeko, sorkia jarri ohi zuten azpian; amak bestela burusoil geratuko zirela esaten zien eta. Eskolara arratsaldeetan joan behar izaten zuen, etxeko beharrak egin ostean.

5. Umeak zaintzera Bilbora

- **Erref**: EAA-002/014
- **Iraupena**: 0:00:32. **Hasi**: 00:12:18. **Bukatu**: 00:12:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Hamaika urte zituela, Legina familiaren Bilboko etxera joan zen umeak zaintzera.

6. Leginatarren etxean neskame

- **Erref**: EAA-002/016
- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 00:14:28. **Bukatu**: 00:15:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Neguak Bilbon ematen zituen leginatarren etxean eta udan herrira etortzen ziren. Leginatarren etxean alfonbrak garbitzen ikasi zuen eta puntua egiten. Hiru urtean egon zen bertan.

7. Gernika erre zuten egunaz

- **Erref**: EAA-002/020

- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:24:15. **Bukatu**: 00:26:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerraostean gosea pasatu zuten. Ogi beltza ematen zieten jateko. Gernika erre zuten egunean, zeozer gertatzen ari zela jakin zuten, hegazkinak joan-etorrian ikusten zituzten eta. Lehenengo Natxitua erretzen ari zela pentsatu zuten. Lapatza bidean zegoen zulo moduko batean ezkutatu ziren.

8. Gerra sasoian errazionamendua

- **Erref**: EAA-002/021
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:26:37. **Bukatu**: 00:28:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra sasoian, errazionamendua jarri zuten eta gose handia pasatu zuten. Lantzean behin, soldaduek eskolatik irteten ziren umeei ogi zatiren bat edo arroz paketeren bat ematen zieten. Etxean esnea ematen zuen behi bat eduki ziren, eta harekin konpondu ziren.

9. Amak estraperloan hartzen zituen jatekoak

- **Erref**: EAA-002/022
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:28:30. **Bukatu**: 00:31:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra sasoian, ama egurretan joaten zen basora. Arginera joan nahi izaten zuen, bertakoek irina edo arroza ematen zioten eta. Aitak ez zuen nahi izaten ama bertara joan zedin, berak estraperloa kontrolatzen egiten zuen behar eta. Errazionamenduan ematen zietena oso gutxi izaten zen.

10. Jaiak eta jokoak

- **Erref**: EAA-002/025
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:35:37. **Bukatu**: 00:36:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Bedarun San Inazioko jaiak ospatzen zituzten. Jokoak antolatzen zituen

Guadaluperen osabak posturak egiteko; esaterako, astoari zenbat emakumek tiratu. San Inazio eta San Bartolome ere ospatzen zituzten.

11. Musika eta dantza

- **Erref**: EAA-002/026
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:36:37. **Bukatu**: 00:38:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Bedarun soinujolea egon zen: Imanol. Erromerietan, txistua eta danbolina ere edukitzen zituzten. Soltuan egiten zuten dantza, bestela bekatua zen eta. Behin, erreal bat irabazi zuen Guadalupek Debako jaietan jota dantza egitearren. Ean dantzataldea egon zen.

12. San Inazio eta "Sagradun egune"

- **Erref**: EAA-002/029
- **Iraupena**: 0:03:01. **Hasi**: 00:41:47. **Bukatu**: 00:44:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
San Inaziotan, mezara joaten ziren lehenengo eta gero bertako soinujolearekin egiten zuten erromeria. Danbolina Eako Sabin Juaristik jotzen zuen. Bekalen "Sagradun egune" ospatzen zuten: habeekin egindako arkua altxatzen zuten, errarekin eta ortuariekin josia. Sagradua ere ateratzen zuten eta kaleko espaloiak loredun poteez betetzen zuten.

13. San Juan: sua eta erromeria

- **Erref**: EAA-002/030
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 00:44:48. **Bukatu**: 00:47:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Galok gramola jartzen zuen San Juanetan. Dantza egitearren kobratu egiten zuen. Bezperan sua egiten zuten Lameran. Egun batzuk arinago, eskola-umeek sasiak pilatzen zituzten San Juan bezperan sua egiteko. Gazteek suaren gainetik salto egiten zuten.

14. Gabonetako ohitura: ogi zatia gorde

- **Erref**: EAA-002/031
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:47:27. **Bukatu**: 00:49:01

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Gabonetan, mantela jartzen zuten eta ogi biribila ekartzen zuten. Ogiari gurutze bat egiten zioten eta zati bat moztu. Zati hori mantelaren azpian sartzen zuten eta urtebetean edukita ere ez zen galtzen. Urtebetegarrenean, zatitxo bana jaten zuen bakoitzak, ez mututzeko.

15. Mutilak 'Abendue' kantatzen

- **Erref**: EAA-002/032
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:49:01. **Bukatu**: 00:50:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:
Mutilek 'Abendue' kantatzen zuten bederatzi egunetan. Orain neskek ere kantatzen dute, baina lehen ez. Gauetan kantatzen dute eta goizeko seietan: "bederatzi gau hotzetan, gatoz zuekana, emoten dozun limosnatxue, hartungogu poltsetan".

16. Umeak etxean jaio

- **Erref**: EAA-002/034
- **Iraupena**: 0:03:27. **Hasi**: 00:51:14. **Bukatu**: 00:54:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:
Seme-alabak etxean eduki zituen, azken hirurak izan ezik. Don Jose Moreno medikua eta Eufemia emagina joaten ziren erditzeetara. Medikuari ordaindu egin behar izaten zitzaion, baina emaginari oilaskoren bat ematen zioten. Galok taxia edukitzen zuen eta hark eramaten zituen andreak klinikara umea egitera.

17. Euskarazko izenak jartzeko debekua

- **Erref**: EAA-002/037
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 01:05:34. **Bukatu**: 01:06:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Francoren sasoian ez zuten uzten euskaraz berba egiten. Don Cecilio abadeak ez zien utzi semeari Andoni izena jartzen eta Antonio jarri behar izan zioten.

18. Dendak, harategia eta arrandegia

- **Erref**: EAA-002/039
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 01:09:05. **Bukatu**: 01:11:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Kantoian denda egon zen. Denetik saltzen zuten orduko dendetan. Lehen arrandegia eta harategia ere egon ziren Ean. Tabernak ere ugari zeuden.

19. Urteberriko kanta

- **Erref**: EAA-002/042
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 01:15:27. **Bukatu**: 01:16:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:
Urteberriko kanta abesten du: "Urtebarri on bat..."

20. "Umien zentzune, etxien entzune"

- **Erref**: EAA-002/044
- **Iraupena**: 0:00:12. **Hasi**: 01:17:12. **Bukatu**: 01:17:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:
"Umien zentzune, etxien entzune" esaera zaharra.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-14

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com